

Yli 55-vuotiaiden maa- ja metsätilayrittäjien ajatuksia tilasta luopumisesta

11.4.2023

SeAMK selvitti maa- ja metsätilojen tulevaisuuden näkymiä sekä omistajanvaihdossuunnitelmia tutkimuksessa, johon vastasi 1083 maa- ja metsätilojen omistajaa kaikkialta Suomesta. Tutkimusaineisto kerättiin MTK:n jäsenilleen välittämänä sähköpostikyselynä loka-marraskuussa 2022.

Yli 55-vuotiaat pää- ja sivutoimiset maa- ja metsäyrittäjät

Yli 55-vuotiaat vastaajat (n=742) ottivat kantaa maa- ja metsätilojen omistuksen tulevaisuuden näkymiin. Viidennes tästä ikäryhmästä on päätoimisia maatalousyrittäjiä, vähän yli viidennes on sivutoimisia palkkatyön ohella ja yli puolet ikäryhmästä toimii sivutoimisena eläkkeen, opiskelun tms. ohella. Päätoimisia 65-vuotiaita tai nuorempia oli 84 % ja eläkeiän ylittäneitä yli 65-vuotiaita 16 % vastaajista. Vastaavasti sivutoimisista alle eläkeikäisiä oli kaksiviidesosaa ja 60 % oli jo eläkeikäisiä.

Tilasta luopuminen ja jatkosuunnitelmat

Seuraavan noin kahden vuoden aikana tilastaan aikoo luopua neljännes yli 55-vuotiaista maa- ja metsätilayrittäjistä. Vuosien 2026−2029 aikana on luopumassa 36 % ja vuonna 2030 tai myöhemmin 40 % vastaajista.

Metsätalouden yrittäjät aikovat luopua päävastuusta tilallaan selkeästi myöhemmin verrattuna muiden tuotantosuuntien yrittäjiin; peräti yli 10 vuotta iäkkäämpinä. Taulukosta 1 nähdään, että eläintilojen yrittäjät ovat luopumassa tilanpidon päävastuusta selkeästi nuorempina kuin kasvinviljely- tai metsätalousyrittäjät.

Taulukko 1. Yli 55-vuotiaat; vastaajan arvioitu luopumisikä eri tuotantosuuntaisilla tiloilla.

Ajankohta, jolloin pääomistaja luopuu päävastuusta tilalla	Vastaajan arvioitu ikä, kun luopuu *)		
	Kasvinviljely	Eläintalous	Metsätalous
v. 2022–2025	68 v.	62 v.	74 v.
v. 2026–2029	69 v.	65 v.	75 v.
v. 2030–2033	70 v.	67 v.	76 v.

*) arvioitu ikä = luopumisajankohdan keskiarvo vuosi – 2022 + vastaajan keski-ikä

Yli 55-vuotiaista, jotka ajattelevat tilan tulevaisuuden olevan sukupolvenvaihdos perheen sisällä, puolet antaa lapsille vapauden päättää haluavatko jatkaa tilaa vai ei, ja 47 % vastaajista haluaa lasten jatkavan yritystoimintaa.

Metsätiloilla on eniten sukupolvenvaihdosta suunnittelevia (65 %), kun kasvinviljely- ja eläintiloilla sitä suunnittele noin 60 % pääomistajan luovuttua päävastuusta (Taulukko 2). Metsätiloilla 14 % vastaajista odottaa muiden omistajien jatkavan toimintaa, kun muilla tuotantosuunnilla näitä odotuksia on vain hyvin harvoilla. Suurin ero eri tuotantosuuntien välillä on yrityksen toiminnan loppumisen ajatuksissa. Eläintiloista neljännes odottaa toiminnan loppuvan, ja kasvinviljelytiloilla näin arvioi lähes joka viides vastaaja. Metsätiloilla vain 3 % vastaajista ajattelee, että tilan toiminta loppuu pääomistajan luovuttua päävastuusta.

Taulukko 2. Yli 55-vuotiaat vastaajat; tilan tulevaisuus eri tuotantosuuntaisilla tiloilla.

Yli 55 v. Tilan tulevaisuus pääomistajan luopumisen jälkeen	Kasvinviljely	Eläintalous	Metsätalous
Sukupolvenvaihdos perheen sisällä	61 %	59 %	65 %
Muut omistajat jatkavat toimintaa	6 %	2 %	14 %
Yritys myydään ulkopuoliselle	16 %	14 %	17 %
Yrityksen toiminta loppuu	17 %	25 %	3 %
Yhteensä	100 %	100 %	100 %

Tilan myyntiä ajattelevat yli 55-vuotiaat

Yrityksen myyntiä ulkopuoliselle ajattelee melko harva, vain noin joka seitsemäs metsä-, kasvinviljely- ja eläintilan omistaja ajattelee, että luopuessaan voisi myydä tilan. Yksi este omistajanvaihdokselle koetaankin olevan kaupan rahoitus. Sitä ei koeta kovin merkittäväksi esteeksi tai ongelmaksi, mutta se on päätoimisilla selkeästi isompi ongelma kuin sivutoimisilla.

Tilan myynti voi olla varsin onnistunut ratkaisu ja hyvä vaihtoehto sekä myyjälle että ostajalle. Ilkka-Pohjalainen uutisoi 14.2.2023 onnistuneesta maatilakaupasta. Keravalta kotoisin oleva palkittu maatilatubettaja Anna Länsisalmi-Keisala osti äskettäin 80 lehmän lypsykarjatilan miehensä Ossi Keisalan ja lapsuudenystävänsä Katja Wemanin kanssa. Länsisalmi-Keisala työskenteli alun perin miehensä kotitilalla Töysässä. Länsisalmi-Keisalalla on toisena työnä Maalaisjärki-kanava, jossa hän julkaisee maatalousyrittäjän arjesta videoita. Hän oli tehnyt videota Töysässä samalla kylällä olevalla tilalla ja oli siinä yhteydessä kuullut tilan olevan myynnissä. Pariskunnalla ei ollut aiemmin suunnitelmia tilan ostamisesta, mutta Länsisalmi-Keisala innostui asiasta ja sai mukaan miehensä Ossi Keisalan sekä ystävänsä Wemanin. He perustivat kolmen hengen yhtymän, saivat rahoituksen ja hankkivat tilan. Yhtymän yrittäjät kertovat, että kolmen yrittäjän malli sopii heille hyvin ja mahdollistaa myös lomien pitämisen.

Tutkimuksesta

Tutkimus on osa Maaseutuyritysten omistajanvaihdosekosysteemin kehittäminen – Matalan kynnyksen omistajanvaihdospalvelut myyjille ja ostajille hanketta (MOP). Valtakunnallista ja EU-osarahoitteista (Maaseuturahasto) hanketta toteuttavat yhteistyössä Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa Suomen Yrittäjät, Suomen Uusyrityskeskukset ja Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK. Tutkimuksen toteuttamisesta on vastannut Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

Linkki selvitykseen https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023031431490**Marja Katajavirta**
asiantuntija TKI
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Juha Tall
asiantuntija TKI (KTT)
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Elina Varamäkivararehtori (KTT, dosentti)
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Sanna Joensuu-Salotutkijayliopettaja (KTT, FT, dosentti)
Seinäjoen ammattikorkeakoulu